

Nr 494

Av herrar Adolfsson och Werner, om vissa skattereformer.

(Lika lydande med motion nr 621 i Andra kammaren)

Upprättandet av en bättre balans i utrikeshandeln måste otvivelaktigt anses vara en väsentlig uppgift för statens ekonomiska politik. En fortsatt snedvridning kan komma att påverka hela landets ekonomiska läge och handlingsfrihet.

Ur denna synpunkt kan vi, om än med viss tvekan, acceptera den föreslagna skatteskärpningen beträffande bilismen. Tillgängliga uppgifter ger onekligen vid handen att denna väsentligt bidragit till ansvällningen av importen samtidigt som privatbilismens utveckling starkt skruvar upp behoven av väg- och gatubyggnader.

Det måste emellertid understrykas, att skärpt beskattning av motorfordon inte bara, och egentligen inte främst, drabbar nöjes- och lyxåkning. Den betungar den kollektiva trafiken med motorfordon, varutransporter och arbetsresor med bil, den drabbar inte minst glesbygderna och blir obevekligt en inte oväsentligt kostnadsstegrande faktor.

Regeringens förslag till åtgärder för bättre balans i utrikeshandeln är emellertid klart otillräckliga. Vi anser att mått och steg måste vidtagas för en skärpt kontroll av valutautflödet i samband med såväl turismen som kapitalexporten. I skrivelse till riksbanksfullmäktige kommer vi att ange våra förslag på hithörande område.

Köpkraftsöverskott eller ej

Konsumtionsbeskattning, med undantag för beskattning av lyxvaror, kan inte accepteras som en riktig väg för att dämpa en för stor efterfrågan. Detta helt enkelt därför att så stora delar av vårt lands befolkning inte kan anses ha något efterfrågeöverskott. Vi avser därvid främst låglönegrupperna, de flesta barnfamiljer, handikappade, folkpensionärer och studerande. Prisstegringar drabbar dessa hårdast, medan de som kan anses ha ett köpkraftsöverskott mindre berörs av konsumtionsbeskattning.

Med hänsyn härtill vore det angeläget för statsmakterna att finna former för en skärpt beskattning av lyxkonsumtion. Man torde här begränsa rätten till ränteavdrag vid beskattning för villor över en viss storlek och kostnadsnivå, öka bilaccisen för lyxbetonade bilar, skärpa beskattning av andra lyxvaror, särskilt importerade.

Den breda allmänheten skulle säkert bättre kunna acceptera den för närvarande hårda konsumtionsbeskattningen om denna vore mera differentierad, mera utformad för att uppsuga den överflödiga köpkraft som finns hos vissa grupper i samhället.

Vi anser därför att riksdagen borde tillskriva regeringen med hemställan om förslag till skärpt beskattning av lyxvillor, -bilar, -båtar, luxuösa fritidshus och andra lyxvaror av mera väsentlig betydelse.

Den föreslagna höjningen av spritskatterna bör kunna accepteras, då den knappast innebär mera än en anpassning av spritpriserna till den allmänna prisutvecklingen.

Totalbalanseringen av budgeten

Regeringens finansplan syftar klart till en totalbalansering, där alla statens investeringar, även i produktiva företag, skulle skattefinansieras. Visserligen räknar man med ett underskott på 200 miljoner, men samtidigt är statsinkomsterna uppenbarligen beräknade i underkant. Medan löneinkomsterna under flera år i följd stigit med omkring 10 % uppskattar finansministern dessa för nästkommande år till 7 %. Även om man stannar för en beräknad ökning av 9 % betyder detta, enligt de beräkningar vi låtit göra, en ökning av statsinkomsterna med 500 miljoner i förhållande till regeringens uppskattning.

Då frågan om budgetens totalbalansering är en fråga om kreditpolitikens utformning vill vi framhålla, att vi under vissa förutsättningar kan acceptera en totalbalanserad budget i nuvarande läge. En sådan förutsättning är att statens frånvaro på kreditmarknaden kan komma bostadsbyggandet och kommuninvesteringarna till godo. Vi erkänner angelägenheten av att vissa industrier, däribland valutaskapande exportindustrier, har nödvändiga investeringsmöjligheter. Å andra sidan borde investeringarna i mindre nödvändig eller samhälleligt likgiltig kommersiell verksamhet dämpas och begränsas med hänsyn till bristen på såväl arbetskraft som kapital.

Utan en vidgad statlig kontroll över kreditmarknad och investeringar kan en begränsning av statens kreditbehov leda till att ur samhällets synpunkt mindre angelägna eller rent av onyttiga investeringar främjas.

En väsentlig uppgift för den statliga kreditpolitiken måste vara att skapa ökat utrymme för bostadsbyggandet. Avgörande är här en samhällelig investeringskontroll. Som ett led häri borde riksdagen överväga att i skrivelse till regeringen hemställa om förslag till ändrade och differentierade avskrivningsregler för industrien, i syfte att dämpa investeringar i ur samhällets synpunkt mindre angelägen verksamhet.

Utan en sådan aktiv och differentierad kreditpolitik från samhällets sida kommer utvecklingen alltmera att präglas av motsättning mellan investeringsutrymme för privat kommersiell verksamhet, nödvändig såväl som mindre angelägen eller onyttig, å ena sidan och å andra sidan motsvaran-

de utrymme för samhällliga investeringar i bostäder, sjukhus, skolor liksom produktiv verksamhet, inte minst på lokaliseringens område.

Ett ökat utrymme för bostadsbyggandet bör också kunna ernås genom att fullt utnyttja den prioriteringsförordning beträffande byggnadsarbete, som tillkommit i och med innevarande år. Den möjliggör att starkt begränsa byggandet av bensinmackar och parkeringshus, bankpalats, kyrkor och andra samlingslokaler, lyxvillor och andra skrytbyggen samt dämpa de kapitalslukande citysaneringarna i vissa städer. Bostadsbristen, som särskilt i storstadsområdena resulterat i bostadsnöd, måste snarast avhjälpas.

Det är med hänsyn till såväl våra växande resurser som folkomflyttningen och arbetskraftsimporten motiverat att fortlöpande öka bostadsbyggandet. Ett stagnerande bostadsbyggande, som statsverkspropositionen faktiskt innebär, kan inte accepteras. Vi föreslår i annat sammanhang att igångsättning med hjälp av statliga lån beviljas för ytterligare 6 000 lägenheter jämfört med regeringens förslag och att denna utökade kvot framför allt kommer storstadsområdena till del.

Lika litet kan vi acceptera den brådstörtade ändring av statens bostadspolitik som förordas i propositionen. Vi avser den väsentliga begränsningen av de statliga räntesubventionerna och de stora hyreshöjningar som blir en följd därav. Då regeringen nu aviserar ett samlat mark- och bostadspolitiskt program inom kort anser vi att en mera väsentlig förändring av räntebidragen och därmed statens hyrespolitik borde anstå tills riksdagen blir i tillfälle att göra en samlad bedömning av den sociala bostadspolitik. Med hänsyn härtill anser vi att hela frågan om ändrade statliga räntebidrag till bostadslån bör uppskjutas.

Angelägna samhällliga insatser i övrigt

Vi är för vår del beredda att medverka till en politik som bättre bevarar penningvärdet och möjliggör större statliga insatser mot prisstegringarna. I detta sammanhang hälsar vi med tillfredsställelse att vårt tidigare framställda yrkande om utgiftsstopp för militärutgifterna nu accepterats. Med hänsyn till att nuvarande försvarsordning lider mot sitt slut och utredning pågår om en ny sådan avstår vi från att nu kräva ytterligare kostnadsminskningar i fråga om militärutgifterna. Relativt mindre utgifter till försvaret öppnar givetvis möjligheter för att tillmötesgå andra väsentliga samhällliga krav.

Med hänsyn till det ekonomiska och statsfinansiella läget har den kommunistiska riksdagsgruppen avstått från att framföra flera angelägna anslagskrav eller begränsat dessa. Trots att studiestödet förbättrats under senare år vore en väsentlig uppräknings av detta angelägen. Detsamma gäller barnbidragen. Folkpensionerna borde bli föremål för ett rejält lyft, särskilt då det gäller folkpensionärer utan ATP eller andra inkomster.

Vi har beträffande barnfamiljerna begränsat oss till att upprepa kravet

om indexreglering av barnbidragen samt uppräknig av familjebostadsbidragen, vilket kan beräknas kosta 60 + 35 miljoner kr, för helt respektive halvt budgetår. För ökade statsbidrag till åldringsvård i kommunerna föreslås 40 miljoner, till ytterligare höjning av folkpensionerna kommer vi att föreslå cirka 200 miljoner, till ökat bostadsbyggande samt större insatser i utvecklingsländerna 100 miljoner vardera och till statliga industriinvesteringar i Norrland 80 miljoner kronor.

Även om dessa utgiftskrav i huvudsak faller inom »felräkningsmarginalen» då det gäller beräkningen av statsinkomsterna — vilken ovan påvisats — anser vi likväl, att statens resurser bör förstärkas ytterligare på grund av angelägna behov. Det gäller nu att skapa budgetutrymme för både dessa och andra angelägna uppgifter, däribland uppräknig av barnbidragen och studiestödet samt ytterligare medel för bostadspolitiska åtgärder.

De av regeringen föreslagna skatteskärpningarna drabbar till stor del de breda lagren av medborgare med relativt låga inkomster. En ytterligare budgetförstärkning bör därför åstadkommas genom att stora förmögenheter samt arbetsfria inkomster får bidra med en ökad andel. Detta desto mera som olikheterna i förmögenhetsfördelningen i samhället alltmera ökar, vilket också understrykes av finansministern, som i finansplanen bl. a. framhåller:

»Ett kännetecken på en samhällsekonomi i stark tillväxt är den snabbt ökande förmögenhetsmassan. I ett samhälle som vårt med under lång tid stigande investeringskvot tenderar förmögenhetstillväxten att ske i ett alltmera accelererat tempo. Om denna utveckling tillåts fortgå på ett sätt, som innebär en ökad olikhet i välståndets fördelning, uppstår konsekvenser som inte ter sig acceptabla ur vare sig ekonomisk eller social synpunkt. Genom en kombination av strukturpolitiska och skattepolitiska insatser måste därför en koncentration av förmögenhetstillväxten hos ett fåtal individer motverkas.» Vi anser det i högsta grad befogat att radikala åtgärder vidtages för att beskattningssvägen åstadkomma en utjämning av den rådande förmögenhetsfördelningen i samhället och har vid flera riksdagar ställt förslag i denna riktning. Vi har i första hand fört fram frågan om en skärpning av den årliga förmögenhetsbeskattningen, som nu måste bedömas vara mycket mild, men vi är också anhängare av att frågan om en skärpning av arvs- och gåvobeskattningen prövas.

De åtgärder vi i detta avseende vill föreslå är:

- a) en viss ökning av förmögenhetsbeskattningen,
- b) ökning av bolagsbeskattningen med 10 %,
- c) en väsentligt högre beskattning av aktievinsterna än enligt aktievinstutredningens förslag, som vi senare skall återkomma till, liksom beskattning av oskäligen markvärdestegring,
- d) ökad beskattning av lyxkonsumtion i enlighet med vad som ovan anförts, samt

e) prövning av frågan om skatt på utlandsresor liksom på reklam.

Vi är inte heller, särskilt med hänsyn till valutasituationen, främmande för tanken på en viss beskattning av utlandsresor. Dessa representerar som bekant ett valutautflöde av ungefär 1 miljard kronor årligen. Även om dessa resor i de allra flesta fall inte är att betrakta som lyxkonsumtion synes det likväl i och för sig acceptabelt att även tjänster som turistnäringen tillhandahåller, liksom andra tjänster och varor, blir föremål för någon beskattning, i vart fall om angelägna socialpolitiska uppgifter för studerande, barnfamiljer, pensionärer och bostadslösa nödvändiggör ökade statsinkomster.

Vi anser även att en beskattning av de alltmer omfattande reklamkostnaderna vore försvarlig som ett led i att anskaffa ytterligare samhällsekonomiska reserver. Då vi inte haft möjlighet att tekniskt utforma ett tillfredsställande förslag till beskattning av turism liksom av reklam vill vi förorda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning av denna fråga och eventuellt till riksdagen återkomma med förslag i ämnet.

Även om det är svårt att beräkna vad samtliga dessa skattepolitiska åtgärder skulle kunna ge i ökade statsinkomster för helt budgetår står det likväl klart, att de kan betyda minst samma inkomstökning som regeringens skatteprogram, inklusive ökningen av teleavgifterna, beräknas medföra. Därigenom skulle genomförandet av de angelägna socialpolitiska uppgifter som här förordats vara fullt möjligt.

Med hänsyn till vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen, i anslutning till Kungl. Maj:ts propositioner 1 och 10, måtte besluta

att höja förmögenhetsbeskattningen enligt bifogat förslag till ändring i förordningen om statlig förmögenhetsskatt;

att öka bolagsbeskattningen enligt bifogat förslag till ändring i förordningen om statlig inkomstskatt; samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om

dels förslag till ändrade beskattningsregler i fråga om lyxvillor enligt vad ovan förordats;

dels förslag till skärpt beskattning av lyxkonsumtion i enlighet med vad här angivits;

dels förslag till beskattning av reklam; samt

dels pröva förutsättningarna för beskattning av utlandsresor.

Stockholm i januari 1966

Gunnar Adolfsson

Lars Werner

Förslag

till

förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt.

Härigenom förordnas, att 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig förmögenhetsskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

1 mom. Statlig förmögenhetsskatt — — — familjestiftelse utgöra: när den beskattningsbara förmögenheten icke överstiger 150 000 kronor: *en procent* av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 100 000 kronor;

när den beskattningsbara förmögenheten överstiger

150 000 men icke	200 000 kr.:	500 kr. för	150 000	och 1,5 %
				av återstoden

200 000 men icke	400 000 kr.:	1 250 kr. för	200 000	och 2 %
				av återstoden

400 000 men icke	1 000 000 kr.:	5 250 kr. för	400 000	och 2,5 %
				av återstoden

1 000 000 —		20 250 kr. för	1 000 000	och 3 %
				av återstoden

Bil. 2

Förslag

till

förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

2 mom. Den statliga inkomstskatten utgör:

a) för svenska aktiebolag, svenska försäkringsanstalter, som icke är aktiebolag, samt sådana utländska juridiska personer som ej beskattas enligt 1 mom.: 50 % av den beskattningsbara inkomsten, i den mån skatten icke skall beräknas enligt c) här nedan;

b) för andra svenska — — — skattepliktiga nettointäkt belöper å livförsäkringsrörelsen.